

te tieke a ka mau mai i nga moni apopo. Heoi ka puta atu ia i roto i te ruma me te Kira hoki. Ko te tino kaiwhaki ko Kauika i mea kihai ia i ki atu ki te kai tuihitihi o te pitihana kua rukea te tieke ki runga i te tepu o te whare kua whakahengia erangi i tangohia e Wiremu te tieke i a Uru te Angina i te aroaro o te Kira. Ko te kaiwhakamaori o te pitihana a nga Maori e whakahaere nei i ta ratou take he tangata e whai take ana i roto i te pitihana. A i mea kihai ia i tino marama mehemea i whakahe a Kauika ki tera wahi o te pitihana. Na i roto i te pitihana a Uru te Angina o te tau 1884 e ki ana i utua e te Kira te tieke kia Angina a i puta atu ia ki waho erangi ko te Wiremu i noho i korero hoki ki o koutou kai-pitihana. I mea ia me te heke ano nga roimata ano he ua he pai te Atua me etahi atu korero pera. I muri iho e ki ana a Angina i hoatu e ia te tieke kia Wiremu. I roto i te pitihana a Kauika o te tau 1884 e mea ana ia ka tahi ka tuhia e te Kira te tieke mo nga moni whakaotinga e £5,411 0s. 7d. ka patai mai kia matou ko wai te tangata hei tango i te tieke? Ka ki atu matou hoatu ki te Kaumatua kia Uru te Angina. I runga i te pitihana o te tau 1884 ka tono te Komiti i te tau i muri iho ki te Kawanatanga kia tirohia mehemea e kore e taea te whiu kirimene hiwiri ranei i a Wiremu ahakoa kua pakarapu ia. Otira inaianei kua rere ke nga tikanga o taua mea kua mutu te ki i roto i nga korero i roto i te pitihana e takoto nei i te aroaro o te Komiti ko Wiremu anake te kaimuru erangi kua puta enei kupu whakapae i uru a te Kira ki roto i taua muru. Otira e whakaatu mai ana te pitihana o te tau 1884 kahore te ngaromanga o aua moni i whakapaea kia te Kira. A e tino whakaatu ana nga korero e korerotia nei i te aroaro o te Komiti kahore rawa i tau tetahi whakapae ki runga i nga mahi a te Kira erangi i nui tana aroha ki nga tangata no ratou te whenua, i whakatupato ano hoki ia i a ratou ki te huarahi e whakapaua ai e ratou nga toenga o nga utu o to ratou whenua. Na kua ara mai ano he korero hou inaianei. I muri iho i te ripoata tanga a te Komiti o tera tau kua pahure nei ka tukuna e nga Maori tetahi korero hou ki etahi pakeha. I penei te tukunga o nga korero, ko Tamati Wiremu Piha, he puiha he kaihoko toa no Waitotara, ko Tare Retihana Peere, Kaiwhakamaori, no Hawera, me Hori Wikitōa Peeti, kaiwhakahaere hoko whenua no Hawera. I runga i nga whakahaerenga maha ka tahi ka whakaaetia ma enei tangata e toru e tautohe te taha a te hunga no ratou te whenua ki te Kawanatanga ka tahi ka tuhia tetahi Kirimene ki waenganui i nga Maori me te Peeti ka hainatia i te 27 o nga ra o Mei kua pahure nei (1) Mana nga moni e kimi i te tuatahi hei whakakaere i taua mea. (2) Me tango e ia i roto i nga moni e riro mai ana nga moni katoa ana i pau i te whakahaerenga o taua mea. (3) Me tango e ia i roto i nga moni e toe ana te hawhe o aua moni he utu mo taua mahi i taua mea a ko tetahi hawhe me utu ki nga tangata no ratou te whenua. I riro mai ano hoki he pukapuka whaka mana i a te Peeti hei whakahaere i te taha kia ratou. Na ahakoa e whakahuatia ana te ingoa o te Peeti e kitea ana i runga i nga korero o aua pakeha e toru ra me wehewehe kia rite tonu te maha o nga moni ma ia tangata o ratou o roto i nga moni e riro mai i a ratou. Ko enei take ekore e taea te whakahe.

1. I utua tiketia e te Kira nga moni i te aroaro tonu o te hunga no ratou te whenua ara kia Uru te Angina i runga ano i te tono a nga tangata na ratou te whenua. I mea ano a te Kira kia whakaputaina kia ono nga tieke mo aua moni otira i mea ratou kia kotahi ano.

2. I muri tonu iho i te utunga o aua moni e te Kira ka puta ia ki waho o te ruma a kihai i hoki mai kihai ano hoki i mohio i peheatia ranei i peheatia ranei te tieke taea noatia te wa i tae mai ai nga korero ki te Tari.

3. I roto i te pitihana o te tau 1884 tera etahi korero e whakaatu ana ko Wiremu anake te tangata i puta te whakapae a te hunga no ratou te whenua.

4. Ko te pitihana e takoto nei i te aroaro o te Komiti e tino whakapae ana kia te Kira mo tana whakahoa ki taua tahae. Otira ko te tino kai-pitihana ko te tangata nana i tuku i nga korero i hanga ai te pitihana e ki ana i tino ki atu ia ki te Kaiwhakamaori kia Peere ki nga korero he i roto i te pitihana kihai i whakatikatikaia. E korero ana ano a Peere i te whakatakotoranga o te tieke i runga i te tepu me te whakahe a Kauika ki nga korero i Hawera i a ia e haina ana i te pitihana i reira i mea kua wareware ahau mehemea i whai kupu a Kauika mo runga i taua mea. A i mea ano hoki ia kihai ia i tino marama mo runga i aua kupu otira kahore i ruarua te whakaaro na te Pakeha i whakakiki te kai-pitihana.

5. Ko nga pakeha e toru nei ko Peeti Ko Peere ko Wiremu i runga i te hiahia kia whiwhi ratou ka whakanui rawa i te raruraru o nga kai-pitihana kua awhina hoki i nga kai-pitihana ki te whakahaere i te kereme e mohiotia nei e nga kai-pitihana kahore rawa a ratou take. E whakaaro ana te Komiti kahore rawa he take a nga kai-pitihana i te Kawanatanga me te ki hoki ko te pakeha nana i whakahau kia tonoa nga tono penei he mea tika kia riria rawatia ia i te mea hoki na nga whakaaro whakariharia ratou i tautoko. Ka whakamahara atu hoki te Komiti ki te Kawanatanga i tenei take he Kaiwhakamaori whai raihana a Wiremu raua ko Peere.

21 o Hurae, 1886.

No. 315.—Petition of TE KOOTI TE RATO and Others.

PETITIONERS object to a tax being levied on their dogs, which they say are very useful to them in obtaining food, such as catching birds and rabbits, and also in guarding their premises.

I am directed to report as follows: That the administration of the laws relating to dogs lies with the local authorities. The Committee has no recommendation to make.

21st July, 1886.

[TRANSLATION.]

No. 315.—Pukapuka-inoi a TE KOOTI TE RATO me etahi atu.

KAHORE e whakaae nga kai-pitihana kia whakaekea te take kuri ki runga i a ratou kuri na te mea he nui te painga e riro ana i a ratou i a ratou kuri i runga i te hopu manu rapeti hei tiaki hoki i o ratou kainga.

Kua whakahau ahau kia ki penei: Kei nga ropu takiwa te tikanga mo te whakahaere i te ture mo runga i nga kuri. Kahore he kupu a te Komiti mo runga i tenei mea.

21 o Hurae, 1886.